

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/418/2014
Identifikačné číslo spisu:	5112228226
Dátum vydania rozhodnutia:	14.10.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:5112228226.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Mesta Žilina, so sídlom v Žiline, Námestie obetí komunizmu č. 1, IČO: 00 321 796, proti žalovanej V. X., bývajúcej v B., zastúpenej advokátkou JUDr. Sabinou Hodoňovou, so sídlom v Žiline, Mariánske námestie č. 31, o vypratanie bytu, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp.zn. 2 C/186/2012, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 24. marca 2014 sp.zn. 11Co/227/2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Žiline z 24. marca 2014 sp.zn. 11Co/227/2013 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Žilina z 24. júla 2013, č.k. 2C/186/2012-43 a vec vracia Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Žilina rozsudkom z 24. júla 2013, č.k. 2C/186/2012-43 uložil žalovanej povinnosť do 15 dní od právoplatnosti rozsudku vypratať byt č. 2, vo vchode č. 17, na prízemí, nachádzajúci sa na ulici F., v dome súpisné číslo 3399, ktorý je postavený na parcele 1472/433, zapísaný na liste vlastníctva číslo XXXX, katastrálne územie B. (ďalej len byt) a odovzdať ho žalobcovi. Žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania 99,50 € (§ 142 ods. 1 O.s.p.). Rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobca je vlastníkom bytu, ktorý na základe písomnej nájomnej zmluvy z 27. mája 2008 prenechal do nájmu Ing. O. X., PhD. a žalovanej, a to na dobu určitú (od 1. júna 2008 do 31. mája 2011). Ing. O. X., PhD. sa počas nájomného vzťahu (1. júla 2009) z bytu odsťahoval. Žalovaná byt užíva aj po skončení nájomného vzťahu (t.j. po 31. máji 2011), a to bez právneho dôvodu. Za dobu užívania bytu žalovanou žalobca k 18. aprílu 2013 eviduje dlh na nájomnom 9 015€ a na poplatkoch z omeškania 2 288,11€. V zmysle § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka, vlastník má právo na ochranu proti tomu, kto do jeho vlastníckeho práva neoprávnene zasahuje, najmä sa môže domáhať vydania veci od toho, kto mu ju neoprávnene zadržiava. Z dôvodu, že žalovaná odmietla vypratať byt, ktorý užíva bez právneho dôvodu a odovzdať ho žalobcovi ako vlastníkovi, súd vyhovel žalobe o vypratanie bytu.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa podala odvolanie žalovaná. V ňom nespochybnila zánik nájomného vzťahu k bytu a jeho užívanie bez právneho dôvodu. Dovoľava sa spravodlivého rozhodnutia, ktorým by boli zohľadnené ňou tvrdené skutočnosti. Predovšetkým to, že sa sama stará o šesť maloletých detí, s

ktorými sa nachádza v ťažkej sociálnej situácii. V prípade vystaňovania sa z bytu sa nemá kde s deťmi nasťahovať, nemá rodičov a ani príbuzných. Navrhla, aby jej bol pridelený (menší) 2-izbový sociálny byt. Domáhala sa zabezpečenia bytovej náhrady a pri rozhodovaní o právach a povinnostiach v súvislosti s vypratáním bytu zohľadnenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Krajský súd v Žiline rozsudkom 24. marca 2014 sp.zn. 11 Co/227/2013 rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o vypratání a odovzdaní bytu potvrdil (§ 219 ods. 1 O.s.p.), výrok rozsudku súdu prvého stupňa o náhrade trov prvostupňového konania zmenil tak, že ich náhradu žalobcovi nepriznal (§ 220 O.s.p.). Zároveň rozhodol, že žalobcovi nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania (§ 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. a § 150 ods. 1 O.s.p.). V odôvodnení po citácii ustanovení § 126 ods.1, § 710 ods. 2 a § 712a ods. 9 Občianskeho zákonníka uviedol: „Ust. § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka upravuje nárok vlastníka na súdnu ochranu. Ochrana vlastníckeho práva podľa § 126 Občianskeho zákonníka sa realizuje prostredníctvom vlastníckych žalôb, ktoré sú hmotnoprávnym inštitútom, na základe ktorého sa realizuje subjektívny nárok vlastníka veci na ochranu. V prípade nájmu dohodnutého na určitý čas dochádza k zániku nájmu uplynutím doby nájmu, ako tomu bolo aj v danom prípade, kedy nájom zanikol ku dňu 31. mája 2011. Ustanovenie § 676 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktoré počíta s konkludentným obnovením nájmu (relocatio tacita), ak prenajímateľ nepodá na súd niektorú v tomto ustanovení uvedenú žalobu do 30 dní, sa na nájom bytu nevzťahuje. Nájom bytu sa teda neobnoví, ak ho po uplynutí nájmu nájomca užíva a prenajímateľ proti nemu nepodá návrh na vypratanie bytu. Zákon tým rešpektuje zásadu zmluvnej voľnosti vo vzťahu medzi nájomcom a prenajímateľom. V prípade, ak bol nájom dohodnutý na určitý čas, ako tomu bolo v danom prípade, nájomcovi, teda odporkyni neprislúcha po uplynutí doby nájmu žiadna bytová náhrada (§ 712a ods. 9 Občianskeho zákonníka). Osobitným zákonom, na ktorý sa ustanovenie § 712a ods. 9 Občianskeho zákonníka odvoláva, je zákon č. 189/1992 Zb. o úprave pomerov súvisiacich s nájmom bytov a s bytovými náhradami. Podľa § 4 citovaného zákona pri zániku nájmu dohodnutého na dobu určitú nemá nájomca právo na bytovú náhradu okrem prípadu, ak nájom bytu skončil pred uplynutím dohodnutej doby z dôvodu, že byt bez zavinenia nájomcu nie je možné ďalej užívať alebo ak ide o služobný byt alebo o byt osobitného určenia a nájomca pred jeho užívaním ukončil užívanie iného bytu. Takáto situácia v danom prípade však nenastala, a preto je správny právny záver prvostupňového súdu, že ...odporkyni nevzniklo právo na bytovú náhradu. K námietkam odporkyne týkajúce sa toho, že súd neaplikoval § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka o dobrých mravoch, odvolací súd konštatuje, že v danom prípade nie je možné odprieť ochranu vlastníckeho práva s poukazom na citované ustanovenie, keďže hmotnoprávny nárok vyplýva priamo zo zákona. Porušenie dobrých mravov v súvislosti s ochranou vlastníckeho práva by prichádzalo do úvahy napr. pri výpovedi nájmu z bytu podľa § 719 ods. 1 písm. c/ Občianskeho zákonníka alebo odstúpenia ubytovateľa od zmluvy o ubytovanie (§ 759 ods. 2 Občianskeho zákonníka). O tom, čo je a čo nie je v súlade s dobrými mravmi, nerozhoduje názor jednotlivca, ale objektívne hľadisko, ktoré sa vyvodzuje z konkrétnych okolností. V danom prípade však odporkyňa vedela, že uzatvára zmluvu na dobu určitú a že nájomný pomer skončí uplynutím doby, čiže nemohla spravodlivo požadovať, aby s ňou vlastník nehnuteľnosti uzatvoril nový nájomný vzťah. Konanie navrhovateľa nemožno vyhodnotiť tak, že by nebolo v súlade s dobrými mravmi, t.j. zo spoločenského očakávania pri uplatňovaní práv prenajímateľa daných tak nájomnou zmluvou, ako aj zákonom.“ Z uvedených dôvodov rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej potvrdil. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania odvolací súd aplikoval ustanovenie § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 150 ods. 1 O.s.p. a zistil, že na strane žalovanej existujú dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré jej neuložil povinnosť nahradiť trovy konania žalobcovi, čo bolo dôvodom zmeny rozhodnutia o náhrade trov prvostupňového konania a nepriznania náhrady trov konania inak úspešnému žalobcovi. Z a dôvod hodný osobitného zreteľa považoval to, že u žalovanej „ide o osobu nachádzajúcu sa v ťažkej sociálnej situácii, ktorá má 6 detí, najmenšie je v útľom veku, pričom žalovaná je poberateľkou iba rodičovského príspevku vo výške 260 €.“ Skonštatoval, že žalobca nebude nepriznaním náhrady trov konania výrazne dotknutý.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná. Uviedla, že rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) a konanie trpí tzv. inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Súd sa dopustil nesprávnosti v súvislosti s interpretáciou dobrých mravov (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ďalej len

„OZ“) a zmyslom základného práva - práva na súkromie, a ochranu obydlia (čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky, ďalej len „ústava“, čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ďalej len „Dohovor“), pokiaľ dali prednosť ochrane vlastníckych práv. Žalovaná sa pritom odvolávala na náročnú sociálnu a rodinnú situáciu. Zdôraznila, že žije s druhom v jednej domácnosti so šiestimi deťmi v trojizbovom byte a nemá žiadne iné obydlie. V tejto súvislosti poukázala na viaceré rozhodnutia [Krajský súd v Prešove sp.zn. 6 Co 187/2011, sp.zn. 6Co 160/2011, Ústavný súd Slovenskej republiky sp.zn. III. ÚS 389/08, Najvyšší súd Českej republiky sp.zn. 26 Cdo 3050/2000, 22Cdo 740/99, Ústavný súd Českej republiky sp.zn. IV. ÚS 272/99 a Európsky súd pre ľudské práva, ďalej len „ESLP“, rozsudok Gillow v. Spojené kráľovstvo z 24. novembra 1986 (Sťažnosť 9063/80); rozsudok Niemietz v. Nemecko zo 16. decembra 1992, (sťažnosť 13710/88); rozsudok Paulič v. Chorvátsko z 1. marca 2010 (Sťažnosť 3572/06); rozsudok Cosič v. Chorvátsko z 5. júna 2009 (Sťažnosť č. 28261/06); rozsudok Kontrová v. Slovenská republika z 31. mája 2007 (Sťažnosť 7510/04); rozsudok Stánková proti Slovenskej republike]. V predložených súdnych rozhodnutiach súd návrh na vypratanie bytu zamietol aj v prípade, keď mal žalobca pripravené náhradné ubytovanie. Rozhodnutie o vyprataní bytu, v ktorom dovolateľka žije so svojimi šiestimi maloletými deťmi, je hrubým zásahom do jej práva a najmä práv jej detí podľa článku 8 ods. 1 Dohovoru, pričom tento zásah nemožno odôvodniť ani jedným z dôvodov podľa článku 8 ods. 2 Dohovoru. Zásah do práva na rešpektovanie rodinného a súkromného života, obydlia a korešpondencie možno v demokratickej spoločnosti podľa článku 8 ods. 2 Dohovoru odôvodniť iba vtedy, keď je to nevyhnutné v demokratickej spoločnosti. Výraz „nevyhnutné“ v demokratickej spoločnosti“ znamená, že zásah musí okrem iného zodpovedať „naliehavej sociálnej potrebe“ a byť „primeraný sledovanému legitímnemu cieľu“. V danom prípade nemožno považovať zásah do práv dovolateľky a práv jej maloletých detí vo forme ich prípadného núteného odchodu z bytu, v ktorom momentálne bývajú, za nevyhnutný v demokratickej spoločnosti, t.j. taký, ktorý by zodpovedal naliehavej sociálnej potrebe a bol primeraný sledovanému legitímnemu cieľu. Dovolateľka mala záujem riešiť dlh na nájomnom vo forme splátkového kalendára, ktorý však žalobca odmietol so žalovanou uzatvoriť napriek tomu, že dlh na nájomnom celkom štandardne rieši „Dohodou o uznaní a dlhu a splátkach“, o čom svedčí viacero takýchto dohôd, o ktorých bola dovolateľka informovaná. Za zmätočné označila rozhodnutia súdov v dôsledku nerešpektovania ustálenej judikatúry Ústavného súdu v Slovenskej republiky a judikatúry ESLP, ktorá má podľa dovolateľky za následok porušenie § 157 ods. 2 O.s.p., čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorý predstavuje ultima ratio pri posudzovaní ústavnej arbitrárnosti, kedy je možné nápravu dosiahnuť v konaní pred dovolacím súdom s poukazom na § 237 O.s.p. Z uvedených dôvodov navrhla, aby dovolací súd zrušil oba rozsudky nižších súdov a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Žalobca sa k dovolaniu žalovanej písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

1. Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Ide o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno napadnúť (len) právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, avšak nie v každom prípade, ale iba ak ho právna úprava pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie. Posúdiť správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy. Dovolacie konanie má (a to je potrebné osobitne zdôrazniť) prieskumnú povahu; aj so zreteľom na ňu dovolací súd - na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu - nemá možnosť vykonávať dokazovanie (viď § 243a ods. 2 veta druhá O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom

sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4. V danom prípade dovolaním žalovanej nie je napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ale taký potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že dovolanie proti nemu je prípustné, a nejde ani o potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Dovolací súd v prejednávanej veci dosiaľ nerozhodoval, preto ani nevyslovil právny názor, ktorým by boli súdy viazané. Z týchto dôvodov dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že dovolanie žalovanej nie je podľa § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. procesne prípustné.

K systému dovolacích dôvodov treba dodať, že existencia procesnej vady konania v zmysle § 237 O.s.p., na ktorú poukazuje ustanovenie § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p., zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale aj jeho opodstatnenosť. V prípade tzv. inej procesnej vady konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) možno rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť dovolaciemu prieskumu, len ak nejde o prípady, kedy zákon prípustnosť dovolania výslovne vylučuje (v prípadoch uvedených v § 238 ods. 4, 5 O.s.p.) a súčasne ak je dovolanie procesne prípustné (v prípadoch uvedených v § 238 ods. 1 až 3 O.s.p.), čo však nie je tento prípad (viď predchádzajúci odsek). Z uvedeného (i pre toto dovolacie konanie) plynie, že v prípade procesne neprípustného dovolania dovolací súd nemá oprávnenie preskúmať dovolateľom uplatnené dovolacie dôvody založené v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p.

Dovolanie žalovanej by mohlo byť procesne prípustné len ak by konanie, v ktorom bol vydaný napadnutý rozsudok, bolo postihnuté niektorou zo závažných procesných vád uvedených v § 237 O.s.p. (tzv. vady zmätočnosti). Povinnosť skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou z nich, vyplýva pre dovolací súd z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Na existenciu procesných vád konania v zmysle § 237 O.s.p. musí vziať dovolací súd zreteľ aj vtedy, ak tá - ktorá procesná nesprávnosť majúca znaky takej vady, nebola v dovolaní namietaná (viď § 242 ods. 1 O.s.p.).

Dovolateľka existenciu procesných vád konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní nevyšli najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

2. Podľa názoru dovolateľky rozhodnutia súdov sú z ústavného hľadiska arbitrárne, zo zákonného hľadiska nezodpovedajú ustanoveniu § 157 ods. 2 O.s.p., súdy nerešpektovali ustálenú judikatúru Ústavného súdu v Slovenskej republike a judikatúru ESLP, konanie tak trpí vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., ktorej existencia spočíva v absencii „riadneho odôvodnenia“ rozhodnutí.

Treba uviesť, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Spravodlivý súdny proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) netoleruje ľubovôľu pri rozhodovaní - vylučuje arbitrárnosť rozhodovania. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo že boli prijaté v zrejmom omyle

konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu, ako vyplývajú z čl. 46 a nasl. ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jedným z týchto princípov predstavujúcich súčasť práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) a vylučujúcich ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (§ 132 a § 157 ods. 1 O.s.p., m. m. I. ÚS 243/07). Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť teda, inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís došiel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP; obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

Arbitrárnosť rozhodnutia môže byť kvalifikovaná buď ako rovnocenná konkurencia viacerých protichodných právnych názorov vyslovených súdom, alebo situácia, v ktorej súd svoj jediný právny záver nezdôvodní zo všetkých zákonných hľadísk, ktoré prichádzajú do úvahy (viď Najvyšší súd Slovenskej republiky sp.zn. 7 Cdo 220/2012). Práve o druhý z prípadov arbitrárnosti v danej veci ide. Doterajšie dôvody, ktoré súdy použili pre záver o dôvodnosti žaloby zostávajú neúplnými v tom zmysle, že ich zákonnému hľadisku chýba judikačná a ústavnoprávna dimenzia. Súdy sa súdy priklonili viac k formálnej stránke práva, nie k tomu, čo tvorí obsah práva v materiálnom zmysle. Sudcovská znalosť práva (iura novit curia) však zahŕňa aj znalosť relevantnej judikatúry vykladajúcej aplikované právne predpisy. Judikačnú dimenziu tak mimo príslušných právnych predpisov dotvára judikatúra a doktrínalne závery na význam práva (názory právnej vedy, jurisprudencie). Ústavnoprávnou dimenziu predstavuje pomeriavanie vzájomne konkurujúcich ústavných práv a výsledkom je také uplatnenie jedného z nich, ktorým bude zachovaný princíp proporcionality.

V rovine jednoduchého (podústavného práva) vykladaného formálnym spôsobom sú závery súdov presvedčivé v tom, že pokiaľ subjektu práva nesvedčí žiaden právny titul k veci, ktorú má vo svojej moci, potom vlastníkov tejto veci možno voči každému poskytnúť súdnu ochranu formou jej vydania, vypratania a odovzdania. Súdy pri posudzovanej predmetnej veci dospeli k presvedčeniu, že pokiaľ ide o vypratanie (bytu), nie je možné odoprieť súdnu ochranu vlastníckemu právu z dôvodu aplikácie § 3 ods. 1 OZ.

V judikatúre súdov sa však vyskytujú ustálené právne názory zohľadňujúce použitie ustanovenia § 3 ods. 1 OZ pri vyprataní bytu a to i v prípade absencie právneho dôvodu užívania bytu, vrátane situácii, kedy ide o vypratanie bytu s maloletými deťmi (viď napr. Najvyšší súd Českej republiky sp.zn. 26 Cdo 2864/2007, Cpnj 6/2009, sp.zn. 30 Cdo 1113/2009, sp.zn. 26 Cdo 3526/2009, sp.zn. 22 Cdo 411/2009, zdroj: Krajčo, J.: Občiansky zákonník pre prax (komentár), diel III, Eurounion, 2015, str. 3162 až 3164 a 3166).

Otázkami ochrany súkromia a obydli, ochrany vlastníctva a výkonu tohto práva v súlade s dobrými mravmi v zmysle § 3 ods. 1 OZ sa zaoberal aj Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze sp.zn. I. ÚS 13/00 z 10. júla 2001. V jeho doktrínálnych záveroch sa uvádza, že: „Ústavou Slovenskej republiky vytvorená ochrana práva na súkromie sa vnútorne diferencuje. Jednotlivými ustanoveniami sa zaručuje ochrana súkromia v rôznych životných situáciách. Do sféry ochrany súkromia patrí aj ochrana obydli. Zásah do obydli znemožňujúci ho užívať je spôsobilý zároveň zasiahnuť aj do súkromného a rodinného života jednotlivca. Podľa okolností konkrétnej veci sa ten istý zásah teda môže dotknúť tak práva na ochranu súkromia, ako aj práva na ochranu obydli.

Aj podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý zaručuje právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života, v spojení s čl. 1 a čl. 13 ods. 4 Ústavy

Slovenskej republiky sa musia uplatniť obdobné zásady ako v prípade čl. 21 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, pretože pod „neoprávneným zasahovaním“ treba rozumieť také zasahovanie, ktoré nemá základ v zákonnej úprave, nesleduje legitímny cieľ, nedbá na podstatu a zmysel obmedzovaného základného práva a slobody alebo nie je nevyhnutným a primeraným opatrením na dosiahnutie legitímneho cieľa. V prípade oboch článkov výsledok posúdenia vzťahu primeranosti medzi namietaným zásahom a sledovanými legitímnymi cieľmi bude závisieť od zistenia, či zásah spočíval na relevantných a dostatočných dôvodoch.

Ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi, musí byť vykladané a uplatňované v súlade s Ústavou Slovenskej republiky (čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky). Prostredníctvom tohto zákonného ustanovenia a pri prerokovaní a rozhodovaní občianskoprávnej veci, ktorá sa dotýka základných práv a slobôd, sa umožňuje dosiahnuť s ohľadom na jej konkrétne okolnosti rovnaký cieľ a účel, aký sleduje Ústava Slovenskej republiky, t. j. spravodlivú rovnováhu medzi ochranou legitímneho cieľa vo verejnom záujme a zaručenými základnými právami a slobodami jednotlivca.“

Žalovaná v konaní pred súdmi mimo iného uvádzala skutkové tvrdenia o jej nepriaznivej sociálnej situácii, najmä že sa stará o šesť maloletých detí a že nemá vlastné bývanie. Naproti tomu žalobca (mesto) poukazoval aj na narastajúci dlh žalovanej spojený s doterajším užívaním bytu. Súd pri hodnotení dôkazov musí „starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci“ (§132 v spojení s § 157 ods. 2 O.s.p.). Skutočnosť, či výkon vlastníckeho práva realizovaný žalobou na vypratanie bytu je uplatňovaný v rozpore s dobrými mravmi závisí od okolností daného prípadu. Súdny preto nesmeli pri hodnotení dôkazov opomenúť prihliadať na tieto skutočnosti, ktoré boli spolu s ostatnými okolnosťami veci dôležité pre jej posúdenie z hľadiska § 3 Občianskeho zákonníka a dotknutých článkov ústavy (čl. 19 ods. 2, čl. 21 ods. 3 a čl. 41 ods. 1).

Konajúce súdy vo svojich rozhodnutiach dostatočne nevenovali pozornosť otázke, či vypratanie bytu žalovanou (nie)je takým zásahom do jej práv na ochranu súkromného a rodinného života a obydlia, ktorý sa (ne)zakladal na relevantných a dostatočných dôvodoch a či takýto zásah (ne)možno považovať za oprávnený v zmysle čl. 19 ods. 2, a za nevyhnutný v demokratickej spoločnosti v zmysle čl. 21 ods. 3 ústavy, a to aj so zreteľom na osobitnú ochranu detí a mladistvých v zmysle čl. 41 ods. 1 ústavy. Nezodpovedanie uvedených otázok z pohľadu náležitého odôvodňovania súdnych rozhodnutí sa dotýka ich presvedčivosti, ktorá sa spája s vadou konania v zmysle §237 písm. f/ O.s.p.

3. So zreteľom na to, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil dovolaním napadnuté rozsudky odvolacieho i prvostupňového súdu a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.